

Lausunto hallituksen esitysluonnoksesta eduskunnalle valtion aluehallintouudistusta koskevaksi lainsäädännöksi

7638/00.04.00/2024

Kaupunginhallitus 26.08.2024

Valmistelija: apulaiskaupunginjohtaja Tuukka Forsell, puh. 020 615 9333, tuukka.forsell(at)kouvola.fi

Nyt lausunnolla oleva lainsäädäntöesitys käsittelee suurinta valtion aluehallinnon uudistusta sitten vuoden 2010, jolloin perustettiin elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskukset ja aluehallintovirastot. Valtion aluehallintouudistuksessa aluehallintovirastot ja elinkeino-, liikenne-, ja ympäristökeskukset lopetetaan, perustetaan kymmenen elinvoimakeskusta ja uuteen valtakunnalliseen lupa-, ohjaus- ja valvontavirastoon (VALO) yhdistetään sosiaalialan lupa- ja valvontavirasto Valvira, aluehallintovirastot sekä elinkeino- liikenne-, ja ympäristökeskusten ympäristövastuualueen tehtävistä valtaosa. Aluehallintouudistuksessa aiotaan tehdä myös tehtäväsiirtoja muihin virastoihin kuten Kilpailu- ja kuluttajavirastoon, Ruokavirastoon ja Liikenne- ja viestintävirastoon.

Valtiovarainministeriö yhdessä muiden vastuuministeriöiden kanssa (oikeusministeriö, sisäministeriö, opetus- ja kulttuuriministeriö, sisäministeriö, maa- ja metsätalousministeriö, liikenne- ja viestintäministeriö, työ- ja elinkeinoministeriö, sosiaali- ja terveystieteiden ministeriö ja ympäristöministeriö) ovat julkaisseet lausuntopyynnön hallituksen esitysluonnoksesta, joka sisältää ehdotuksen valtion aluehallintouudistukseen liittyvästä lainsäädännöstä. Esityksessä ehdotetaan säädettäväksi laki lupa- ja valvontavirastosta, laki elinvoimakuksista sekä kehittämis- ja hallintokeskuksesta ja laki Ahvenanmaan valtionvirastosta. Lakiehdotukset sisältävät säännökset virastojen organisaatiosta, johtamisesta, tulosohtauksesta ja hallinnon järjestämisestä. Lausunnot pyydetään toimittamaan viimeistään 1.9.2024.

Lupa- ja valvontaviraston ja elinvoimakeskusten perustamisen takia on tarpeen tarkentaa säännöksiä ohjaustoimivallasta ja viranomaisten yhteistyöstä. Lupa- ja valvontaviraston tehtäviin kuuluisivat aluehallintovirastojen ja Sosiaali- ja terveystieteiden Lupa- ja valvontaviraston tehtävät sekä elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksen ympäristö ja luonnonvarat -vastuualueelle kuuluvia tehtäviä. Elinvoimakeskusten tehtäviin kuuluisivat elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksille kuuluvat tehtävät siltä osin kuin niitä ei siirretä Lupa- ja valvontavirastolle.

Uudistuksen yhteydessä aluehallintovirastojen kilpailu- ja kuluttajahallinnon tehtävät siirrettäisiin Kilpailu- ja kuluttajavirastoon, eläinten terveyttä ja hyvinvointia ja elintarvikkeita koskevat tehtävät Ruokavirastoon sekä elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskusten julkisen henkilöliikenteen tehtävät Liikenne- ja viestintävirastoon. Ahvenanmaan valtionviraston asema ja tehtävät säilyisivät nykyisellään. Lisäksi esityksessä ehdotetaan muutettavaksi valtion aluehallintouudistukseen liittyviä muita lakeja. Laki aluehallintovirastoista, laki Sosiaali- ja terveydenhuollon lupa- ja valvontavirastosta ja laki elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksista kumottaisiin. Uudistuksen tavoitteena on vahvistaa yhdenmukaista lupa- ja valvontakäytäntöä alueesta riippumatta ja sujuvoittaa lupaprosesseja. Erityistä huomiota kiinnitetään varautumisvastuisiin ja yhteistoimintaan alueellisten viranomaisien kanssa.

Lausuntopyyntö koostuu neljästä osuudesta (A-D).

A käsittelee tehtävien uudelleen organisointia. Se sisältää kohdat 1–3:

- kohta 1 koskee Lupa- ja valvontavirastoa,
- kohta 2 koskee elinvoimakeskuksia sekä kehittämis- ja hallintokeskusta ja
- kohta 3 Ahvenanmaan valtionvirastoa.

Kussakin kohdassa (1–3) pyydetään kommentteja kyseiseen virastolakiin, sen säännöskohtaisiin perusteluihin ja hallituksen esitysluonnokseen kyseisen viraston osalta sekä mahdolliseen virastoasetukseen.

- B osuudessa on mahdollista esittää muita mahdollisia huomioita hallituksen esitysluonnoksesta.
- C käsittelee hallituksen esitysluonnoksen sisältämiä muita lakiehdotuksia, joilla toteutetaan uudistuksen edellyttämät tehtäväsiirrot Lupa- ja valvontavirastolle, elinvoimakeskuksille, kehittämis- ja hallintokeskukselle sekä muille virastoille.
- D osuudessa pyydetään laatimaan tiivistelmä lausunnon päähuomioista ja tiedustellaan näkemystä esityksen kannatettavuudesta.

Kyselyyn voi vastata suomeksi tai ruotsiksi. Annetut lausunnot otetaan huomioon hallituksen esityksen jatkovalmistelussa. Lausunnot pyydetään jättämään Lausuntopalveluun. Lausunto pyydetään antamaan vastaamalla lausuntopalvelu.fi:ssä julkiseen lausuntopyyntöön. Kaikki lausunnot ovat julkisia ja ne julkaistaan lausuntopalvelut.fi:ssä.

ELY-keskuksia koskevan muutoksen lähtökohtana on monialainen valtion aluehallinto, joka kootaan nykyistä vahvemmille alueille

elinvoimakeskuksiin. Uudistamisessa huomioidaan käynnissä oleva TE-uudistus. Elinvoimakeskukset ja niiden alueet muodostetaan nykyisten täyden palvelun ELY-keskustelun pohjalta. Edelleen mahdollistetaan elinvoimakeskusten erikoistuminen ja keskinäinen työnjako. Uuden mallin mukaan järjestetty valtion aluehallinto käynnistää toimintansa vuoden 2026 aikana.

Esityksessä Kouvolassa säilyy päätoimipaikka elinvoimakeskuksen osalta ja Lappeenrannassa toimipiste. Esitetyt uudistuksen vaikutukset näyttäytyvät Kouvolassa positiivisina ja negatiivisina. Positiivisena vaikutuksena on, että Kaakkois-Suomen elinvoimakeskukseen keskitetään koko maan vesitalous- ja rajavesiasiat. Kokonaisvaikutus lisää keskukseen 50 henkilöstötyövuotta. Tämän osalta arvioidaan, että henkilöstö työskentelee kuitenkin pitkälti siellä, missä istumapaikka on nytkin. Jatkossa rekrytoinnit voidaan kohdistaa alueelle tarpeen mukaan. TE-uudistuksen takia Kaakkois-Suomen elinvoimakeskukseen tulee lisää 5 henkilötyövuotta yrityspalveluihin. Suurin negatiivinen vaikutus kohdistuu ympäristöpuolen lupa-asioihin. Valtakunnalliseen virastoon siirtyy noin 2/3 henkilöstöstä eli noin 45–50 henkilötyövuotta. Arvio on, että näiden henkilöiden istumapaikkaan ei todennäköisesti tule muutosta tässä vaiheessa, mutta tulevat rekrytoinnit keskittynevät mahdollisesti pääkaupunkiseudulle.

Kouvolan kaupunki on ottanut kantaa lausunnossaan erityisesti elinvoimakeskuksiin esitettyihin lakimuutoksiin, mutta joiltakin osin lausunnossa on otettu kantaa myös muihin pyydettyihin asioihin.

Yhteenvetona Kouvolan kaupunki toteaa liitteenä olevan lausunnon lisäksi seuraavaa:

Kouvolan kaupunki kannattaa lähtökohtaisesti aluehallintouudistusta ja erityisesti lupien ja investointipäätösten keskittämistä uuteen virastoon ja yhden luukun mallin edistämistä.

Perustettavan lupa- ja valvontaviraston päätoimipaikan tulee olla Kouvolassa. Kouvolan kaupunki sijaitsee keskeisellä paikalla ja on saavutettavissa helposti myös pääkaupunkiseudulta. Esityksen mukaisesti Kouvolan tulee olla elinvoimakeskuksen päätoimipaikka ja valtion tulee miettiä toimintojensa tehokkuuden kannalta kannattaako erillisiä toimipisteitä perustaa.

Kouvolan kaupunki korostaa lisäksi, että uudistus ei saa muuttaa valtion ja kuntien viranomaistehtävien toimivaltuuksia eikä esimerkiksi kuntien kaavoitusmonopolia.

Elinvoimakeskusten osalta ehdotetun säätelyn suhdetta aluekehittämislaissa määriteltyyn aluekehittämisen suunnittelujärjestelmään tulee avata. Toimijoiden rooleja ja rajapintoja tulee selkeyttää. Kouvolan kaupunki katsoo, että kaupunkien ja maakuntaliittojen rooleja aluekehittämisessä tulee vahvistaa.

Kouvolan kaupunki korostaa, että nyt tehtävään uudistukseen tulee liittää vahvasti myös normien purku, jotta voidaan purkaa esteitä muun muassa tavoitteena olevien toimivien ja sujuvien lupaprosessien osalta.

Kouvolan kaupungin lausunto ja lausuntopyyntö liitteineen ovat **liitteenä**.

Lisätietoja: apulaiskaupunginjohtaja Tuukka Forsell, puh. 020 615 9333, tuukka.forsell(at)kouvola.fi ja kehittämispäällikkö Ilari Huhtinen, puh. 020 615 6256, ilari.huhtinen(at)kouvola.fi

Kaupunginjohtajan ehdotus:

Kaupunginhallitus päättää antaa oheisen Kouvolan kaupungin lausunnon hallituksen esitysluonnoksesta eduskunnalle valtion aluehallintouudistusta koskevaksi lainsäädännöksi. Valmistelija voi kaupunginhallituksen kokousasian käsittelyn perusteella tehdä lausuntoon muutoksia ennen sen jättämistä lausuntopalveluun.

Kaupunginhallituksen päätös: